

ՊԱՅՄԱՆՔ

արեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 130 դշ
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամեայ Կ. Պոլսոյ » 73 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փր.
Շահուցման առող մէկ անգամի հաւ-
մար 2 դուրոշ, երկու անգամի հաւ-
մար 60 փարսոյ, աւելի անգամնե-
լու համար 40 փարսոյ :

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրս գացած լրագրոց ճանրու
ծախքը խմբագրութեան վրայ է :
Լրագրոցս վերաբերեալ նամակ-
կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր,
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-
լսո, Չինիլի խան, Մարտի գրասեն-
եակը :
Ճամբու ծախքը չվճարուած նա-
մակ չընդունուիր :

Լ Ր Ա Պ Ի Ր

ՔԱՆԱԿԱՆ ԱՂԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 49 ԳԵՏԵՄԲԵՐ
ՔԱՆԱԿԱՆ

1856 ի դաշնագրութեան խնդ-
րոյն վրայ կարգադրի իշխանին առ
Անդղիոյ կառավարութիւնն ուղղած
ծանուցագրերն արդէն թարգմանելով
հրատարակած ենք :

Այս անգամ ամենէն կարեւորագոյ-
նը, այսինքն Կ. Պոլսոյ Ռուսական դոր-
ձակատարին միջոցաւ Բ. Գրան ներ-
կայացած ծանուցագրերուն պատճէնը՝
Գաղղիական Լիպերթէ քաղաքին մէջ
տեսնելով կը ժողովանք զաննք ալ
թարգմանել :

Ա. Պ. ՄԷԼ

Գործարար Կայսեր Կ. Պէլ :

Չարքութեան Մէլ 1/13 նոյ.

« Վեհ. կայսեր հրամանաւ ձեզ կը
զրկեմ շրջաբերական ծանուցագրի մը
պատճէնը, որ 1856 մարտ 30 ի դաշ-
նագրութեան կը ընդամենը կառավար-
ութեանց պիտի հաղորդուի : Ձեզ ալ
պատուէր կը տրուի որ այս ծանուցա-
գրին Այսի փաշային հաղորդէք :

« Պիտի ջանաք Վեհ. կայսեր յայ-
տարարութեան հոգին լաւ հասկնալով
Նորուն բարձրութեան : Արդարեւ բը-
նաւ սոցաւանդիք չարարունակներ թուր-
քիոյ դէմ, ընդհակառակն ո՛րչափ աւե-
լի համարուած ենք թէ 1856 ի ալ, դա-
շնագրութիւնը մեր ու թուրքիոյ մէջ
անջատի անբնական յարաբերու-
թիւններ կը հաստատէ, որոնցմէ հա-
մայն Արեւելք կը փնտաւի, այնչափ
աւելի համարուած ենք նաեւ թէ այն
վիրաւորիք սեղանոց բարձուր կրնայ
թերեւս վերանորոգել այս երկու տէ-
րութեանց մէջ այն մտերմական յարա-
բերութիւնները՝ որք անցելոյն իմէջ
քանիցս անգամ տեսնուած են : Այն
հին աւանդութեանց նորոգումը Գըռ-
նէն միայն կախում ունի :

« Մեք կատարեալ անկեղծ ու-
թեամբ հրուէր կրնենք Գրան, որպէս
զի վերջին ժամանակներս մեր վրայ
ցոյց տուած կատարածի վրայցմունքէն
ետ կենայ եւ առաւել վստահ քաղա-
քակալութիւն մ'ընդունի մեր նկատ-
մամբս »

ԿՈՐՉԱՔՈՅ

Ա. Պ. ՄԷԼ

Չարքութեան Մէլ 1/13 նոյ.

« Ձեզ զրկուած կարեւոր պաշտո-
նագրերն վրայ քանի մը խօսք ալ կա-
ւեցնեն Շրջաբերական ծանուցագ-
րէն զատ ուրիշ նամակներու եւ պաշ-
տօնագրերու պատճէններ ալ պիտի
ստանաք, զորս կայսեր հրամանաւ այլ
եւ այլ արքունեաց զրկած եմ՝ որոյ
այս շրջաբերական ծանուցագիրը հա-
ղորդուած է, նմանապէս սոյն խնդ-
րոյն վրայ 1859 ին եղած թղթակցու-
թեան պատճէնը :

« Այս դրութիւնները միմիայն ձեր
ըստ արժանւոյն վարմանը համար կը
զրկուին ձեզ :

« Աստուծոյ պիտի անդեկանաք ինչ
որ եղած է այս գործիս մէջ, միան-
դամայն մեր այս ընթացքին Վեհ.
կայսեր դիտարարութեանց համեմատ
ունեցած նշանակութիւնը : Այս գը-
րութիւնները նաեւ հարկ եղած փաս-
տերը պիտի մատակարարեն ձեզ՝ խն-
դիրն իր ճշմարիտ կերպարանքն Այսի
փաշային ներկայացնելու համար :

« Բայց, սերելիք իմ Պ. Մթալ կայ-
սեր հրամանաւ յատուկ պաշտօն մ'ալ
կը յանձնեմ ձեզ բնաւ ջանք մի խը-
նայէք համարելու Մեք. Երարքոյ թէ
կայսեր այս ընթացքը՝ զոր իր տէրու-
թեան սպասելն ու պատհոյութիւնը
հարկ կը դնէ իր վրայ, բնաւ թշնամա-
կան կամ չարամիտ դիտարարութիւն-
ներ չպարունակել Գրան նկատմամբ :

« Պէտք չունիմ ասոր վրայ պնդե-
լու, որովհետեւ այս կէտը երկարորէն
բացատրուած է ասկէց առաջ ձեզ զըր-
կուած բաղմամբի պաշտօնագրաց մէջ :
« Երարքոյ դիտարարութիւն մը պիտի
աւելցնեմ վրան 1856 ի դաշնագրու-
թեան հաստատած անբնական վիճակը
ոչ միայն թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ
կեցած յարաբերութեանց կը փնտաւի,
այլ եւ դաղման քաջակերութիւն մը
կուտայ անոնց՝ որք այս երկու տէրու-
թեանց մէջ դժտութիւն կը յուսան
կամ կրնան զարթոնել :

« Գրանի որ իրաց այս վիճակն ու
փնտաւի կայսրութիւնը՝ որուն երթար-
կուած ենք, տեսնեն, պէտք է միշտ
այնպէս նկատել թէ որ մը հարկաւ
պիտի դադրին : Արդարեւ բնաւ մեծ
տէրութիւն մը չկրնայ այսպիսի վի-
ճակի մ'անասանաբար հանդուրժել :

« Պատերազմի ահնդ հաւանակա-
նութիւնը ժամանակի ինքիք մը պի-
տի համարուի միշտ, ստուերն իր առ-
ջեւ ձգելով : Մարդիկ պիտի զանուիին
որ ամեն ջանք ի գործ պիտի դնեն
այն հաւանականութիւնը պատրաստե-
լու : Եւ բերելու համար, ուրիշներ ալ
անհամարութեամբ պիտի սպասեն
զայն, եւ կրցածուն չափ պիտի ջա-
նան դժտութեան օրը վրութեանցնը :

« Այլ է ահա այն ստոյգ եւ յայտնի
պատճառներէն մէկը, որոց համար յուր-
մուռքը չհանդարտիր Արեւելոյ մէջ :
Ահա այս պատճառաւ է որ 1856 էն
ի վեր արդող գրողութիւնը մտրելու
համար կայսերական կառավարութեան
ըրած այնչափ անդու ձեռքերն արար-
դիւն մտային :

« Մեր օրոտարիաւ վեհապետին
ձեռք առած միջոցն՝ այս խոչընդոտը
բարեկամական եւ խողազ կերպիւ-
բանալու կը ձգտի : Կը յուսանք թէ
Գուռն ալ այս միջոցն իրերու խաղա-
ղութեան ու պատհոյութեան առա-
ւել զօրաւոր դրուական մը կրնի կատ-
ել, որն որ չկրցաւ տրուել իրեն այնպիսի
դաշնագրութեամբ մը որ վերջի չըրի-
մացու : Համարուած եմ որ այս ա-

մենը չկրկնուի Այսի փաշային ներքա-
մարտութենէն : »

ԿՈՐՉԱՔՈՅ

Լօտրի Գաղղիական դրաց մէկ մա-
սին հրամանատար Շանդի դորապետը
զեկու. 26 թուով հետեւեալ բողոքոյ
նամակը զրկեց Բրուսիական դրաց հը-
րամանատարին :

« Կիմանամ որ ձեր հրամանին ներ-
քեւ եղող դորքերն անուն չունեցող
բռնութիւններ գործեր են Վէն-Քապ-
րէի անփնաւ ժողովրդեան վրայ : Ձեր
հիւանդաց ու վիրաւորաց բարուք խը-
նամուտուն հակառակ, ձեր պաշտօ-
նակալներն ստակ պահանջեր եւ ա-
ւարտութեան հրաման տուեր են :
Այդ բանը ձեր խղճին վրայ ծանրանա-
լիք բռնութիւն մ'է, զոր մեր ժողո-
վրդոց հայրենակերպութիւնը պիտի
կըրնայ համբարութեամբ կրել, բայց
անհնար պիտի ըլլայ սրբել :

« Այդ գեղման վրայ ձեր թշնա-
նագրութեան յարմարութեամբ ձեր
համար թէ յաղթուած ենք : Այդ-
տուտ է : մեք ձեզ յաղթեցնել, եւ
դեկու. 45 ի վեր ձեր յաւաքիւղա-
ցութիւնն արդիւրեցինք : Գուք համար-
ձակեցաք վատ կոչել այնպիսի ան-
ձինք՝ որք չեն կրնար ձեզ պատու-
կանել եւ ըսել թէ անկամայ կը հը-
նադանդին սողալին կառավարու-
թեան կամայք, որ զանոնք ընդդիմու-
թեան կը հարկադրէ, մինչդեռ անոնք
խաղաղութեան կը փախաւքին : Կը բո-
ղոքեմ այս խօսքին դէմ այն իրա-
ւամբ՝ չոր կուտայ ինձ համայն Գաղ-
ղիոյ դիմագրութիւնը, եւ այս իմ բանա-
կիս դիմագրութիւնը՝ զոր չկրցիք
յաղթել մինչեւ այսօր, նորէն կը հաս-
տատենք ինչ որ մեր հաստատամուն-
թիւնը ձեզ սովորեցուց. մեք պիտի
կուտինք մեր իրաւանց դիտակցու-
թեամբն եւ յաղթելու կամքով ինչ
որ ալ ըլլն մեր ընկիւք զոհողու-
թիւնները պիտի մարտնչինք մինչեւ
վերջը՝ անդու եւ անխնայ :

« Այսօրուան օրս մեր կուրը ոչ
թէ կարծի թնամիներու հետ է, այլ հը-
րատակաց շրջանբու հետ, որք աւե-
րուին ու անդուքնը միայն կուրեն
արդի մը՝ որ ի պատիւը՝ անկախու-
թիւնն ու անտճանք պահել կը ջանայ :
Այն վեհապետութեան, որով ձեր դե-
րիններն ու վերադրները կը խնամենք,
թշնամանօք՝ հըգութեամբ եւ առա-
րաւութեամբ կը պատասխանէք : Ռու-
րեմն յատմամբ կը բողոքեմ յանուն
մարդկութեան ազգաց՝ իրաւանց՝
զորս առ սոսն կը տօնէք : »

Այս բողոքոյ նամակն երեք ան-
գամ կարգապահեց Գաղղիական դո-
րաց առջեւ :

Գաղղիական Տէս քաղաքը՝ Բը-
րուսիացոց Մօլթէ քաղաքին առ
Թրօշիւ դորապետն ուղղած նամակին՝
* Տես Մարտի 1032

վրայ հետեւեալ դիտարարութիւնները
կընէ :

« Պ. Մօլթէի նամակը պէտք է
ուշագրութեամբ եւ պող արիւնով
կարդալ : Մանրաման պարագաներու
մասին խիստ զգուշաւոր է : Գերմանա-
ցիք Օրլէանն աւեր են եղեր, այս բա-
նը դժբաղդարար տարակուսելի չե-
րելիք : Բայց Պ. Մօլթէ՝ մերձաւոր
հաշուով իսկ չիշէր թէ Օրլէանը պաշտ-
պանող զորութիւնները ո՛րչափ էին
Շատ հնարաւոր է որ Լօտրի բանակին
խիստ վրդը մտք զանուած է հոն, ո-
րովհետեւ քանի որ յառաջ ծանուց-
ուած էր թէ այն բանակը դէպ ի
Մօլթէ արժի կը գումարուէր Տարակոյս
չկայ, որ եթէ Լօտրի բանակն աւրուած
կամ եթէ մեծ կորուստներ միայն կը-
րած ըլլար, Պ. Մօլթէ զանց չէր ընեք
խմայնել մեզ, քանի որ մեզ ըրած աղ-
դարարութեան նպատակն ուրիշ բան
չէր, բայց եթէ մեր ընդդիմութիւնն
անդամաւորուելու եւ փարիզի բանակը
վճարեցնել : Օրլէանի քով կրած թե-
թեւ ձախողութիւնիս պէտք չէ մեզ
արդեւս յիշել երկու օրէ ի վեր պը-
տարած այն զրոյցը թէ կառավարու-
թիւնը լաւ լուրեր ստացած է Պուր-
պաքի դորապետէն : »

Փարիզի պաշտօնական օրագիրն
հետեւեալ աղղը կը հրատարակէ :

« Անցեալ նոյեմբեր 12 ին Տալիեր
անուն օգապարիզի փարիզէն ճանրայ
երեսով ֆէրիէր ինկած էր Բրուսիաց-
ոց ձեռքը : Այն օգապարիզին աղա-
նիներ կը պարունակէր, որոց շատը Բը-
րուսիացոց ձեռքը մնացին :

« Գեկտ. 9 ին իրիկուան ժամ 5 ին
(12 1/2 ին ըստ տաճկ.) այն աղանի-
ներէն մէկն իր աղանիները դարձաւ
մտաւ՝ Ռուսանէն դեկտ. 7 թուականաւ
նամակ մը բերելով :

« Երկու ժամ ու կէս ետքն ալ
երկրորդ աղանի մը նոյն աղանիները
դարձաւ մտաւ՝ թուրքն դեկտ. 8 թը-
ուականաւ նամակ մը բերելով :

« Բնաւ երկրայութիւնն չկայ, որ
դարձող երկու աղանիները ֆէրիէր
ինկած եւ Բրուսիացոց ձեռքն անցած
օգապարիզին մէջ գանուողներն են :
Վարչութեան գործակալներն ամենայն
պաշտօնութեամբ կը հաստատեն զայս :
Երկու նամակները միօրինակ կերպիւ
կապուած էին՝ Գաղղիացոց գործա-
կալներուն գործածած էն տարբեր ձե-
ւով մը : Գրութեան ձեռն ու ոճն ալ
տարակոյս չեն թողուր Գերմանական
ձեռքէ ելած ըլլալուն վրայ : Ռուսի
նամակներուն ինչ աղղիւրէ եկած ըլ-
լան անհակառակելի կերպիւ ստուգ-
ուած է : »

Ահաւստիկ երկու նամակներուն ալ
թարգմանութիւնը :

1

Ռուսան 7 դեկտ.

Կառավարութիւն փարիզ.
Ռուսան գրաւեցաւ Բրուսիացիներէն,

ԱՅՏՆԵՐ

Այսին Մասին .

Խոստանան համեմատ ահա կը փոշ-
թամ հրատարակել իմ գիտագործիւն-
ներս, որոնք ինչպէս ըստ նախորդ նա-
մակաւն, գաւառներն բրած ուղեւո-
րութեանն միջոցին անձնական փոր-
ձառութեանն ստացած ու հաւաքած
եմ, եւ թէպէտ խոստացած էի Նիկո-
միոյից դաւառէն սկսել, բայց կարե-
ւոր կը համարիմ նախ հակիրճ աւե-
տութիւն մ'ընել առաջնորդութեանց
արդի փիճակին վրայ .

Ինչ է առաջնորդ մը իւր փիճակ-
կին մէջ . — սակ կրօնական գրու-
մը . — ո՛չ, անբովան կառավարու-
թեանց անձեւ միայն ներկայացու-
ցի՞ց մը . — ո՛չ, տեղութեան կողմէն
կարողեալ ժողովոյ անդամ մը միայն . —
ո՛չ, ազգային եւ կրօնական գործոց
վրայ բացարձակ իշխանութիւն ունե-
ցող գիտատար մը իմիայն . — ո՛չ, գաւ-
առային գործը պաշտօնեաց մը միայն . —
ո՛չ, ազգային փորձաքանաց անկախ
անօրէն մը միայն . — ո՛չ, այլ ինչ-
պէս ըստ անցեալ աւուր նամակա-
ւոյ, առաջնորդ մը իւր փիճակին
մէջ ամենայն ինչ է, այսինքն կրօնա-
կան գրութի, կառավարութեան պաշ-
տօնակալ, ազգային ներկայացուցիչ,
անկախ գիտատար, կամահաճ գա-
տատար, ուսումնաբեր, բայց սակա-
ւալ իւր բացառութեամբ մ'առնցնէ
խիստ շատերն են ուզեալ եւ անպէտ .

Ինչուքս կը բռնէ երբ ինձ հաւա-
տացնել կ'ուզեն թէ Հայը Սահման-
նադրական ժողովուրդ մ'է, եւ կը
պնդեն որ կը հաստատում թէ Հայը
Սահմանադրական ձեւի ու անուան
տակ միատեսակ իշխանութեանը
կառավարուող ժողովուրդ մ'է, ազ-
գային նկատմամբ խօսելով .

Թող բռնե ու արդարացանն ինձ
թէ այս ինչ կամ այն գաւառին մէջ
սահմանադրուող կարողեալ գաւա-
ռական ընդհանուր, քաղաքական,
թաղական եւ անտեսական ժողովներ
կան, գաւառական — ազգային խնդ-
րիները ժողովներով կը լուծուին եւ
թէ առաջնորդին եւ ժողովոց գործե-
լու սահմաններն ու պարտականու-
թիւնները որոշուած են, առաջնորդ-
ները ժողովրդեան կամօքը կ'ընտրու-
ին կամ ամբաստանութեան տակ
կ'ընտրին, թէ առաջնորդ մը ժողովուր-
դէն այս կամ այն անունով միայն
աւուր պահանջուալ կրաւորք ունի,
եւ թէ առաջնորդը կամ այս ու այն
ժողովը եւ պաշտօնեան համարառու է
համարառու մարմնոց մը քահանայե-
րը հասուն ընտրութեամբ ու ոչ սի-
մանականութեամբ կը ձեւակայուին,
եւ փերձապէս ամեն բան օրինաւոր-
ութեամբ, քայլ կ'առնու .

Թող ասանցմէ մին ջրոց տրուի ինձ
տեղ մը, եւ ես այն ասուն իմ նուաաս
հակողութեանն փոտները մի տա մի
յառաջ բերել կը փութամ .

Իրաց այս յոռի փիճակին կամ լաւ
եւ ոչ լաւ անել լաւ դին մէջ կը նը-
կատում եւ համարուած իսկ եմ որ ներ-
քին հարստահարութիւնն առաւել է
քան զարտաբերին, վասնզի ամենայն
ինչ անկերպարան փիճակի մէջ է .

Ինչ միջոց հարկ է այս անտեղու-
թիւնները կամ ներքին հարստահա-
րութիւնները բաւեալու համար . —

— Կ'առաջարկեմ Սահմանադրու-
թիւնը գործադրել գաւառացի մէջ .

— Արաց միջոցաւ . — առաջնորդաց .

— Ա՛յ, այդ կը նշանակէ չի գոր-
ծադրել, այլ փորձ, հաւատարիմ եւ
կենցաղապէս յատուկ քննչաց ձեւօք .

Կ'առաջարկեմ նաեւ իւրաց կա-
ցուցանել առաջնորդները կառավար-
ական գործոց միջամտել, որոցմէ
խիստ շատերն անքաղաքագէտ ու օ-
րինաց եւ սահմանական ընդուն անհը-

մուտ ըլլալով, փորձով տեսած կամ
տեսած կամ որ շատ անգամ տեսա-
կան կառավարութեանց եւ առաջնոր-
դաց մէջ անհամաձայնութիւն եւ մա-
նուանդ գծաւորութիւններ ծագելով
ստեղծ տխուր հետեւութիւններ յա-
ռառ կ'առնան, հետեւաբար լաւագոյն
միջոցն է որ դէմ իբր ընտրուին գա-
ւառացի լաւ մէջ մէկ բանկարան, գոր-
ծունեայ, օրինաց հմուտ եւ հաւա-
տարիմ ու լաւի անձեր ազգին կող-
մէն իւր գործախատար նախն եւ ա-
ռաջնորդ միայն իրենց հարեւորական
գործերունը զբաղին, իսկ իրենց գոր-
ծակաւար կարողութիւնը, պաշտօնեաց
պարտաւորեալ ըլլան իրենց գործոց
տարեկան աղբիւրակները դրելու առ-
կերպութեան փառքութիւնն .

Նաեւ շատ օգտակար է առաջնոր-
դութիւնները վերջնական գործութեան
ինքնակալ, առաջնորդաց կամ անու-
նական յատկացնել եւ կամ ժողովուր-
դէն հաւաքելու տարբերուն չարք սա-
տօնեանն ու անունը որոշել, առաջնոր-
դաց պաշտօնը երբ քաղաքացի հա-
մար նշանակել վերջնական ըլլալու
պարտաւոր, այնպէս որ եթէ առաջ-
նորդ մը կարեւոր իւր գործոց ուղ-
ղութեամբն յետ երբ քաղաքացի տեղ-
ւոյն գաւառական ընդհանուր ժող-
ովէն վատահալութեան քուէ ստանալ
կրկին վերահաստատուի իր պաշտօ-
նին մէջ, Առաջնորդին անտեսական
յատկացնել լաւ չի, մ'առաջ եւ
հարկ կը համարիմ այս կէտն առել
լուսարանել .

Առաջնորդ մը իւր փիճակը
մէջ որչափ փիճակն ըլլալով իրեն-
մարդ ազգային պարտաւորեալ ըլլա-
լով, շատ անգամ նուաաս ու անարգ
միջոցներու գիտելու հարկին մէջ կը
գտնուի, վասնզի իրեն անպակաս ե-
ղած ապրուստի միջոցներն են փիճակ-
ներէն պայտի, հոգեբանին, որոշու-
թիւնն, պատկարած, ամբողջ իրա-
ւունքեւ ասանց նման աւուրքը եւ այլն .

Այդ տարբերն հաւաքելու եւ
առելին հաւաքելու համար առաջնոր-
դը պարտաւորեալ է փիճակաց մէջ
գտնուող իշխան կոչուածներուն կա-
մայն ու համայն համեմատ շարժիչ,
զանաք շարժողութիւն չոյլել, եւ մէկ
խօսքով ամենց առջեւն անպակաս
որպէս զի իրենց ազգայնութեանն ար-
գելք չըլլան իսկ եթէ առաջնորդ մը
փոխանակ այս անակ անարգական
միջոցաց գիտելու, ու զէ ուղղութեամբ
փարսիլ (որք գծ բազմաբար հարուս-
ղիւտ են), լուսարէս չի շահուելն
զատ հոնեւ շատ անգամ այն իշխան
կոչուած մարդոց կիրքն ու աներ-
թիւնն իւր փրայ կը հրաւիրէ, զը-
տութիւնը կ'սկսի, հանրագրութիւն
ներ կ'աւարտարուին, եւ առաջնորդը
իւր պաշտօնէն կ'ընտրի իրեն անը-
ական .

Յուսում թէ կրցի բացատրել իմ
այս առաջարկութիւնն, որով միայն
կուզեմ ծառայութիւն մը մտառու-
ցած ըլլալ, իրեն բացձանաց լուսն .
Առաջնորդական ինչ լոյսն ներկա-
մամբ առհարկի տոյսալի մը գրել է
եւ տեւ, պիտի փութամ ունեցած ու-
րիչ գիտագործիւններս այ հեղափոխ-
ելիցս անել .

ՍԻՍՅԱԿ

... խմբաւոր Մասին ազգ օգուտ
ըլլալով .

Կրօնաւորք կեղծուողք, անձնացոյցը,
անպատար, պատուաւորք քան թէ
Աստուածաւորք . Արեւիկաւորք հը-
պարար, գաւառացի, դարբանք, ծոյր
տանցողք արուեստից եւ փարգա-
պետական բանից, սիրողք վաճառաց
կատակերութեանց .

Մ. Խորենացի
Խորենացեայն այդ խօսքերն յիշե-
ցնել կուտան Ազգանան Նիկողոսե-
պիական արարքներն, թէ Նիկիաի-
կոյ եւ թէ շրջակայ զի զօրէից մէջ .

Մենք, թէպէտ նորեմն գրած եւ ա-
ռաւարկած էինք որ Նիկողոսեպիկա-
պոսի համար գրել ձեռք չառնեն ա-
նոր յոռի ընթացից նկարագիրը առ-
լու, գիտեալով որ նա փիճակայնաց
համար կ'գրած է, եւ է քաղ գայթակ-
ցութեան չնորհարակի օրինակ սիւն-
նակահալութեան, որով եւ կ'գրած է իւ-
պուտ անարժան եկեղեցականութեան
համարուած ենք որ անօգուտ է վեր-
կարգ մերկայարան խայտառակելը,
քանզի եւս քործարարեան եկեղեցա-
կան մ'է, եւ հետեւապէս մէկ երկու
ստորագրութեանը կամ անանց ստո-
րագրութեան նամակներ, յոյուած-
ներ ու քործարարքը հաստատարիւն
չ'օրէք, նշուէս հանրագրութիւն մը
Այս վերջին անգամին որ Առաջնորդ
էկաւ, ամեն բան ընցաւ Նիկ-
ղեցեայ բնմէն փոխանակ Յիսուսի Գը-
րիստոսի կենարար վարդապետու-
թիւններն ժողովրդեան քարոզելու,
փոխանակ սիրոյ եւ միութեան, խա-
ղաքութեան եւ քրիստոնէական պար-
տականութեանց նկատմամբ խրատներ
ու յորդորներ ստալ, եւ փոխանակ
երկուսորք ազատութեան եւ սուրբ
լուսաւորութեան գտնելն ժողովրդ-
եան բնայու, եւ առաջնորդելու, կը
յորդորէ ապստամբութիւն քաղաքիս
երկեղեցաց դէմ, կը քարոզէ անը-
թիւն, առաւմանք եւ անձուէր երի-
տաստարդաց դէմ, եւ որ անկի մեծն
է, կը գոյն ժողովրդեան հոգեւոյն ու-
րերն հիւսնայի մը երեւում երկու-
ուսք պատահաւ քարոզելով

Արդ քօք Արեգ եւ Լուսին որք տարին
քանի մը անգամ կը խաւարին, եւ կամ
ուրիշ օրերեւոյթներ որք յաճախ կը
պատահին, անոնց համար ինչ պիտի
ընէ, եթէ ինքը հիւսնայեալ մ'ըլլար,
ինչ պիտի ընէր հիւսնայեալ յաճախ
երեւումն անհամար, անուշա ինքզին-
քը կ'ընդունայ թարեւ պիտի տար
նանրահաւատ հոգիի հեթանոսաց ու-
մանց պէտ Նիկողոսեպիկա-
պոսի սկսողի, բայց իրեն փիճակաւոր
եղակոչուող ներքեղ չէ իրեն այդ եւ
ուրիշ անակ գայթակցութեան ու
քարոզներն ինչ ընել է, միայն եւ մի
միայն սակ գիտելու համար ամենին
անարտաք միջոցներու գիտել, ինչ ընել
է գաւառ տարուան առաջնորդական
տարբերն ժողովրդեան երկին, ինչու քա-
ղաքիս շրջակայն ինչ անուշոց դիւզե-
րն այնքան թիւն ձեւեր, ինչու չտես-
նար նոր-գիտը որ միջ եւ անելի ա-
միանել է ի վեր ընդունին անանց քա-
հանայն մտացած է, ինչու նայն գիւղի
եկեղեցեայ վրայ ձեւակայութեայ քահա-
նայն կանչելով պատճառը չը հարցը-
ներ Ստորագրող մտաբան (կը կատա-
միւնը մենք այս անոյն մի գաղթ 8
10) ոտի նորէն աւուր ըլլալ, ինչպէս
առած էր երբեմն յիշեալէն Առաջնոր-
դոյն մէջ քահանայութիւն ընելու ար-
տուտութեան համար, եւ վերջը ամե-
նայն փոտուարութեանի եւս աւուրե-
ցաւ քահանայն այ իր տեղը դրելու երբ
բայց ինչպէս վերը ըսինք, այս անգամ
ամեն բան ընցաւ, Նիկողոսեպիկա-
պոս ո՛չ եւս է Առաջնորդի համար:
Արդ էն այս մասին քաղաքիս թողա-
կան խորհրդոյն եւ ուրիշ երեւելեաց
եւս եւ Արգ. Առաւմանային հոգա-
բարձուց ստորագրութեամբ հանրագ-
րութիւն մը հասած է Ամենապատիւ
Արքայան Պատրիարք Հօր եւ Ազգային
Եկեղեցական վարչութեան փոխաւոր
անդամաց ձեռքը, որով կը բողոքէ Ա-
ռաջնորդացն Նիկողոսի դէմ, յոտից
յգրելու նկարագրելով զՆիկողոս, եւ
կը ինչքէ գիտեալէն եւ ճշմարիտ հո-
գիւ մը որ կարող ըլլալ Նիկողոսի բա-
յած մէրքերն զորաւոր սպեղանօք
յաւժելը չաճանաւորելով, թող խոր-
հարքը որոշած է եղեր հանրագրու-
թեան օրինակը Չեղ զրկել ինչքանով

անոր հրատարակութիւնը կը վերջա-
ցնենք խօսքերնիս խմբաւոր,
յուսարով որ գաւառ ճանաչող պի-
տի ըլլաք Առաջնորդացն այս օրե-
նաւոր փոփոխութիւնն ստալ ժամ յա-
ռաջ գործադրելու մասին իրեն ան-
գամ Ազգ. Առաջնորդ ժողովոյ ան-
չառա փոտահ ըլլալով որ մնալու հիւ-
մայ հասած է . ի վատարարքարան եւ
գոյն ինչ ընդհարողն այ անոյնած եւ
արարու պատշաճը անօրինակ ուր-
սած է .

Կը ինչքան խմբաւոր, ներ-
կային տեղի մը շնորհէք Ազգ. օրուտ
բողոքոյ մէջ որուն համար կանխաւ
մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտ-
նելով կը մնամք

1870 դեկտ. 15
Ստորագրող .

Ներեւեալ քաղաքի նամակը որ
Ստորագրուիլ է Չեղիստեան վար-
ժարանի աշակերտուհեաց կողմէն ե-
կած է մեզ, անհարգ է առանց խորին
ցուղիւր կարգով .

Կը յօտանք որ Մ. Պատրիարք հայ-
րեն իր աչաքութիւնը եւ հետեւա-
բար պաշտօնաւորութիւնը չըլլանոր ինչ
եղով վարձարանին, որ լուսաւոր եւ
անձուէր անուշութեան մը անսոնը
Չանիւ բարեկարգութեան եւ յառաջ-
գիտութեան ճանրու մէջ մանկէ եւ
տեւ, նորէն խանգարման փոտնող մէջ
ինչպէս է .

... Էֆէնտի .

Կարծենք չը կայ Հայ մը որ իմացած
չըլլայ թէ քարակեօմիսիկ թաղը երկստ
վարձարաններ ունի .

Այդ հաստատութիւնները, կամ մա-
նուանց մեր Չեղիստեան վարձարանը,
ուր կը դատարարուինք մեք աշակեր-
տուհիք, մինչեւ անցեալ տարի անուր
եւ յոգեւոր փիճակի մը մէջ կը դանդա-
րաւու ծախքեր անըզատաբար յաճախ-
ալ կը վատուէին, դատաւոր կար եւ
դատարարութեան վրայ դեռ եւս գա-
ղափար մ'անգամ չ'առնելով, վարձարան
կը յաճախէինք, մեր զեւորթ պատանե-
կութեան թանկագին ժամերը կը զոնէին,
եւ փոխարինարար ընդունանքիս գրկի
պարզ ընթերցանութիւն մ'էր, եւ այդ-
թեւ միայն .

Թաղիս Ա. Ս. Գ. Ի. քարեկամ ընկե-
րութիւնը մեր այս ակտուր եւ վշտակի
փիճակը ի զինն անուրի գիտելի մեզ կա-
րեկարար, եւ իր մէջն ձեռնաւս եւ հը-
մուտ անձինքնքէ քաղաքեայ հոգաբար-
ձութիւն մը կազմուով նախորդ Թաղ
խորհրդոյ հետ բանակցութեամբ երկու
վարձարանաց անտուր փիճակ յիշեալ հոգա-
բարձութեան յանձնել .

Հողաբարձութիւնը իւր կոչման հա-
մեմատ գործել ուղեւոր նախ զարողը լա-
վիճակի մը վերածելու արտադրութեան
մէջ դաւա ընտիր գտնուող ի պոտչ-
սուն հարկերց, կարեւոր ու օգտակար
բարեկարգութիւններ ներմուծել, եւ վար-
ժարանիս անուր Մեծ. Չեղիստեան Յա-
րութիւն Էֆէնտի իւր անըզատ ու յան-
կարծական աղկալութիւններով ու հրա-
հանգիչ եւ սրտագրաւ բարոյակտու-
թեամբ մեզ աշակերտուհիք ի սեր ուս-
ման եւ յաշխատութիւն մղել .

Հողիւ ուրեմն, Մեծ. Էֆէնտի, գե-
ղեցիկն, բարեւոյն եւ ճշմարիտ ճաշակն
անուր սկսած էինք, եւ հողիւ ուրեմն ըն-
մեզ մեր խորիւր ազգին անկարողութեան
կը պարտաստելինք, եւ անս յուրուրեւ եւ
վարձարան, կիրք եւ ստեղծութիւնք մեր
ազգային պատնալ սկսան, եւ իշխանց
յոյր մեր սրտին եւ անկարողութեան պղ-
զին զգացմանց մէջ ինչքան միջոցնե-
րու գիտելու անհը հակառակորդ, որք
յաւելով կ'ընենք, ազգային պաշտօն իսկ
կը վարեն թաղին մէջ թաղին եւ ազգին
աղաղային մտաբեր ըլլալու միջոցնե-
րով .

Մեծ. անուր Էֆէնտի իւր հայա-
տեւոյ բնաւորութեամբ ոչ միայն չը-
կանցու, այլ եւ յոյս ու բազմալի հաճ

նապաղ կը ներշնչէր մեզ, նման այն ան- վեներ զիւրազմին, որ իր բանակին 'ի վը- րանդին թշնամեայն զօրաւոր յարձակում- ներէն զերծ պահելու եւ իւրայնոց սրտի- եռանդը բոցալառելու իմաստուն միջոց- ներ կը դործածէ:

Հակառակորդը նկատելով որ խուժք եւ խուժք բաւական չեն այն յարձակումն ոտից տակ արդէրներ սիրելու, ուրիշ միջոց մը մտածեցին, որ ոչ ինչ նուազ ա- նարգաւորն էր քան զառաջինն, ուստի բարոյապէս ուղեցին սպաննել սիրտ մը եւ զգացումներ, որք յաւէտ նուիրեալ են առ ազգն:

Յաջողեցան թշնամիք իրենց նպատա- կին եւ գոնէ վայրկեան մը չի շտապու- նեցան, եւ գոնէ իրենց խիզճը՝ որ դատա-ւորաց անաչառագոյնն է, զիրենք յամօթ եւ 'ի նախատեսն չի գողցուց: Բայց աւանդ, որ այժմ մենք օրիորդքս զմեր սպազան օղբալու դժբաղդ վիճակին մէջ ենք: Վա- սըն զի Մեծ, Տեսուչ Էֆէնտին՝ ով զիտէ վհատելով արդեօք թէ ցասմամբ, այլ եւս չի շարունակեր իւր այցելութիւնները: մէկ խօսքով, ոչ եւս է՛:

Այս բացակայութիւնը կամ այս հը- րածեալը մեզ օրիորդացս համար ծանր հարուած մ'է: հարուած մը, որով զմեզ 'ի խոր խոցեցին հակառակորդք եւ իրենք դեռ եւս գոն եւ զուարթ սրտիւ դժոխա- վն խնդրուով մը կը բերկրին իրենց յա- ջողութեանը վրայ:

Գուք որ, Մեծապատիւ Էֆէնտի, Ձեր պատուական լրագիրն ազգին բարեօրն եւ եւ դաստիարակութեանը եւ մասնաւոր գեղեցիկ սեռին դաստիարակութիւնը քա- ջանքերու նուիրած էք: կ'աղաչենք զՁեր խոնարհաբար որ բարեհաճիք մեր արդի վիճակը ներկայացնել առ ուսումնասէրն Ս: Հայրիկ եւ առ մեր սիրելի ազգն, որոց մեր ցանկ ու վիշաք յայտնելով՝ մեր վար- ժարանին վրայ Ամեն Ս: Հայրիկի մասնա-ւոր պաշտպանութիւնը կը հայցենք խո- նարհաբար:

Հաճեցէք ուրեմն ընդունել, . . . է- ֆէնտի, մեր ակնածական խորին յար- գանքները, որով պատիւ կը համարինք ըլլալ եւ Ազգին ամենախոնարհ եւ անձ- նուէր զաւակները: 1870 դեկտ. 16

Աշակերտուհիք Ս: Հռիփսիմեան վարժարանին Սայմաթօօրուքի

Ազնիւ Մարիա:

Նախորդ նամակիս մէջ Բեֆօ՛ բառը գործածելէս ոմանք ենթադրեր կամ հա- կնալ ուղեր են թէ եկեղեցական վերա- նորոգութիւն կամ բարեկարգութիւն ու- ղելու կամ այդ տեսակ խնդիր մը յուղելու միտք ունիմ եղեր:

Եթէ այն նամակին հեղինակութիւնն ինձ կը վերաբերի, ատանկ բան մը մըտ-

քէս անգամ անցուցած չըլլալէս դատ' նա- եւ անանկ տղայական մտածման մէջ աղ- դային ամենափոքր շահ մ'անգամ չեմ'նկա- տեր: որովհետեւ ներկայ դարուս մէջ ար- դայութիւն կամ բոլորովին անմտութիւն է ենել կրօնական խնդիրներ յուղել եւ կամ եկեղեցական վերանորոգութեան ձեռք զարնել, մասնաւոր որ վեաստկար իսկ կը համարիմ: Վասն զի հետեւանքը օժտում կենթադրի:

Հայոց եկեղեցին մի է, սուրբ, ընդհան- րական եւ առաքելական, եւ եթէ իր այս յատկութիւններէն դատ ուրիշ առաւելու- թիւն մ'ունի, այն ալ իւր ազատամտու- թիւնն է, որով թէպէտ եւ նախանձելի ե- դած է օտարաց, բայց մեզի բաւական սուղի նստած է:

Բայց անոնք որ արարողութեանց ինչ ինչ կէտերու նկատմամբ եկեղեցական բա- րեկարգութեան խնդիր յուղել կուզեն, այդ մասին ալ համարու չեմ այնպիս- եաց հետ:

Ինձ համար այդ տեսակ խնդիրներ կարեւորութիւն չունին: կարեւորագոյնը դաստիարակութեան՝ մասնաւոր ազգկանց դաստիարակութեան խնդիրն է, որ ըլլալու կամ չըլլալու խնդիրն է:

Հուսկ այսպէս ակնորդ չեմ համարի ըսել թէ Բեֆօ՛ բառը վերանորոգում կը նշանակէ, որ կրնայ շատ բաներու համար ալ գործածուիլ: հետեւաբար նոյնին գոր- ծածութիւնը եկեղեցական բարեկարգու- թիւն չակնարկեր ընաւ:

Լաւագոյն է որ տիրացուական խնդիր- ները մէկի թողուլ, կենսական խնդրոց հետ զբաղինք: ՍԻՍԱԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԱՄԵԱՆ ՄԵ՛Ծ՝ ՏԵՐԵՑՈՅՑ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ 1871

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԳՐԻՍՏՈՍԻ Ամեն Հայ գրալուծառաց քով կը գտնուի գին 2 Ղ՛:

ԱՐԱՄԵԱՆ ՏԵՐԵՑՈՅՑ ՓՈՒՐԻ 1871

Նոյնպէս ամեն Հայ գրալուծառաց քով կը գտնուի, գին 50 փարայ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏԵՐԸ ՕՐՄԻՆ Ի ՄԵՁ

ԳԱՂՂՈՅ ԵՒ ԲԲՈՒՄԻՈՅ Տետր առ տետր հրատարակուիլ սկսած է վենետիկոյ Մխիթարեանց

վանքէն, եւ չարթէ չարթ Վ: Պօլիս հասնելով կը ծախուի հայ գրալուծա- ռաց խանութները: Գին ամեն մէկ տեսակին 60 փարայ: Հարկ չէ ըսել թէ այս պատմու- թեամբ ազգայինք կարող կըլլան ճիշդ- գաղափար մը ստանալ ներկայ պաաե- լազգին ամեն անցքերն վրայ:

ԵՐԿԱԹԷ ԴԻՄԱԿՈՎ Մ Ե Ր Դ Ը

ԱՆԵՏԻՔ ՊԱՏՐԻՐԱՔ ՀԱՅՈՑ

Լրագրոյս մէջ մասն առ մասն հը- րատարակուած այս հետաքրքրալարժ- քործը զատ տպուած կը ծախուի լը- րագրոյս գրասենեակը գին 6 Ղ՛:

ՀՐԱՌՈՂՅՈՒՆ ԵՐԵՐԸ Դ Ը Յ

ՆՈՐԻՆ ԱՄԵՆԱՄԱՔՈՒՐ ԵԿԵՂԵՑՈՅՑ ԴՅՄ ՄԱՔԱՌՈՂ ԹԵՄԱՄԵԱՑ

ԼՈՒԹՈՒՄՆ ԽՆԴՐՈՅ ՀՈՌՎԱԿԱՆ ԴՐՈՒ- ԹԵԱՆՑ Ի ՎԵՐԱՑ ԳԼԽՈՒՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՂՈՒՄ ԵԿԵՂԵՑՈՅՑ ԱՍԵՆԱՍՏՈՒԹԵԱՑ

Թարգման Մեհրաբ Տ: Արարածաբարեան ՄԵՆ ԲԵՄԱՐԵԱՆ

Յօդուտ' Հաւատարմացի կ'է 'ի պարճանս Հայաստանայցի գրախոս Ս: Եկեղեցոյ

Այս գործին մէջ՝ հեղինակն ընդ- հանուր Եկեղեցոյ եւ Հայաստանայցի նախնի Ս: հարց զօրաւոր վկայութիւն- ներով կը հերքէ Պապին եկեղեցոյ գրու ըլլալու անհիմն պահանջումը, եւ այս անտեղութեան մեր ազգին մէջ պաշտպան կանգնողներուն մուր- բամիս առարկութիւնները:

Երեք մասի բաժնուած է բոլոր գործքը, եւ արդէն առաջին եւ երկրորդ մասերը տպուած՝ կը ծախուին գրա- վաճառաց քով: գին 6ական ղ՛:

ՆՆՆՈՒՅՄՈՒՆԻՐ

4500 Բիլէ գարն' քիլէն 13 28/40 զրուշի, եւ 150,000 Եւրոսա ռուբլո- կուա, Եւրոսան 2 35/40 զրուշի տալու վաճառական գտնուելով անոց վերջ- նական գնահատութիւնը՝ ի գործ պիտի դրուի երկուշարթի օրը գեկտ. 21 ին ըստ հին սոմարի 'ի Տարի Շուրա՛:

17 դեկտեմբեր 1870 'ի Գուռն Սպարապետի

ԱՌԱՆՑ ԱԿՐԱՅԻ ԿԱՏԱՐԵԱԼԱՌԱՂՁՈՒ- ԹԻՒՆ ԶԻՐՆԱՐ ԸՂԼԱԼ

Պ: Գրեգոր ձիւնեան՝ ատամնաբոյժ եւ ատամնադործ՝ պատիւ ունի ծա- նուցանել մեծարդոյ հասարակութեան որ երկար ատեն ֆարիղ եւ Մարսիլիա այս արհեստը վերջին կատարելութեան հասցնելէ ետեւ, այս օրերս մայրաքա- ղաքս եկած է եւ կը բնակի Ղալաթ- լիա Երեքէք-Քալալըրըմ, Պաղար Ռօ- Յ սի կոչուած չուկային մէջ թիւ 15:

Բերնի եւ ակադեմի ամեն տեսակ ցաւերը կը դարձնեն ու կը բուժէ:

Մէջը պարսուած կամ ծակ ակ- ընները կը լայն օսկիով կամ բուռն ակ- ընայն զոյն ունեցող բազալուրութեամբ մը:

Տղայոյ ծուռ բուռած ակրաները կատարելագույն կը շտկէ:

Ակրա չունեցողներուն նոր կը շինէ նոր եղանակաւ մը՝ որ բնական ակրա- ներու չափ դիւրութեամբ եւ հան- դիւտ ծամելու կը ծառայէ: եւ այս մասին՝ ինչպէս նաեւ ակրաներուն դի- մացկուտութեան մասին ամեն կերպով կ'երաշխարհէ:

Ի վերջոյ պարտք կը համարի ծա- նուցանել թէ բերնի կամ ակրաներու վերաբերեալ ամեն տեսակ գործողու- թիւն ամենեւեւ յար չալով կը կա- տարէ:

Այս լրագիրը չարթը երկու անգամ կը հրատարակուի, չորեքշաբթի եւ չա- բաթ օրերը: Բաժանորդագրութեան տե- ղերն են Վ: Պօլիս Զինլիլի խանը վերի տարիք թիւ 6 Մասիս խմբագրատունը:

Իսկ գաւառացի մէջ հետեւեալ հոգա- բարձուաց սենեակները:

ԻԶՄԻՐ: Ստեփան աղա Տէտէհան: ՆԵԿՈՒՄԻՐԻԱ: Թորոս աղա օսկերիէ: ԱՏԱԲԱԶԱՐ: Թարութիւն աղա Նազա- ընթեան:

ՏՐԱՊԻԶՈՆ: Խաչատուր աղա Լիմասեան ԿԱՐԻՆ: Կարապետ պատուելի Զա- քարեան:

ՍԵՐԱՍՏԻԱ: Վարդան Էֆէնտի Արզա- րեան:

ԵԱՇ: Մ: աղա Խաչիկեան:

ՀԱԼԵՊ: Նիկողայոս աղա Տէր Մար- ղաբեան:

ԵՐԶՆԱՅՑ: Ընթերցարան Թանգարան: ՎԱՆ: Գրիգոր աղա Խաճանեան:

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուել ու- ղողներն այս տղերքն մէկուս հետ կրնան թղթ ակցել:

Խմբագիր-Տնօրէն Կ: Ս: ԻԿԻՒՆՁԵԱՆ: Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ Կ: ՊՈԼԻՍ ԶԻՐՆԱՐ ԽՈՍՆ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑԻՔ ՓՈՒՄԱԿՈՒԹԵԱՆ 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԸՆԹԱՑԻՔ ԳՐԱՄՈՅ 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Անգղ - լիրա զուրուշ 140,22', 'Նաբոլէոն ոսկի 88,19', 'Խմբէրիալ սուս 89,16', 'Բերլին 51,20', 'Հինգ ֆրանք 403', 'Պղինձ 115'.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԱՐՄՏԻՔ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Յորեն կարծր Պէտարապիա 30 -32', 'Սաղա 31 -33', 'Պալէք 29 -31', 'Պուրկաղ 29 -31', 'Թէքլոտաղ 29 -31', 'Կակոզ Ազադ 34 -32', 'Պէտարապիա 34 -32', 'Կիրքա Թունա 31 -32', 'Յորեն կակոզ Պուրկաղ 24 -29'.

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Վառնա 24-29', 'Պալէք 24-29', 'Եզրկատարրին Թունա', 'Անատոլ 17-18', 'Գարի Թունա', 'Անատոլ'.

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Պուրա զուրուշ', 'Անատոլ', 'Քրանք ոչ գին կայ', 'Էտիքնէ', 'Եւ ոչ գնող', 'Ծակած', 'ԲԱՄՊԱԿ Գուրուշ', 'Կէյլէ 40', 'Խղիթ 9', 'Ատանա 10', 'Պարսկաստան 7 1/2', 'Վրաստան 8'.

ԲՈՒՐԴ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Անատոլ լուացուած հօխա 8 1/2-9', 'Հլուացուած 5 1/2-5 1/2', 'Բուժելի լուացուած 10', 'Հլուացուած 6 1/2', 'Վրաստան լուացուած', 'Կէս լուացուած 14-16', 'Հլուացուած 28', 'Տոպրոնա 8', 'Էօկի Շէկր 5 1/2'.

Մ Ա Ջ Ը

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Պարսկաստան հօխա 11', 'Անատոլ 40', 'Ճերմակ 5', 'Ճ Ե Ե Ր Ի', 'Գայսերի Ա. տեսակ հօխա 17 1/2', 'Բ. » 17', 'Լնկերիւ » 16', 'Թողաթ » 13 1/2-14', 'Սքէլէք » 11-13', 'Եօզղա » 11-14', 'Չօրուժ » 11-12', 'Թ Ի Յ Թ Ի Ք', 'Լնկերիւ հօխա 36 1/2-42', 'Գաստամպօլ » 36 1/2-42', 'Պէյրաղար » 36 1/2-42', 'Չէրքէղ » 36 1/2-42', 'Վան » 20', 'Ա Յ Ծ Ի Մ Ո Ր Թ', 'Ամասիա 7-8 1/2 կտոր մէկ 0. 1.', 'Եօզղա » », 'Սրվա » », 'Լրդուժ » », 'Գայսէրի » »

Չ Ե Թ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Մուսանիա հօխա 7 1/2', 'Այլալը » 7', 'Սաքէղ » 10', 'Միսիլի » 7'.

Պղինձ Թողաթ երկրին մէջ 9 1/2-10

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Սալեպ Գասթամպօլ հօխա', 'Աֆիօն » 350-363', 'Բիթլէ » 20-26', 'Սուսամ » 3 1/2-4 1/2', 'Կտաւա Անատ. Բիլէ 26-28', 'Մետաքս Պարսկ. Բէյա » 43-44'.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: Item name and amount. Includes 'Խահլէ Բիւս Ա. տեսակ 100 հօխ. 980-1100', 'Բ. » », 'Եէմէն » 48', 'Շաքար փոշի Անդղ. կնդ. 320', '» » Գալղ. » », '» զուլի Գալղ. » », 'Չայ Բեմկո հօխան 22', '» Բէքօ ծաղիկ » 65-95', 'Անագ դալայ Կենդ. 980 լիր.', 'Պղիկ (պղպէս) հօխա 7 1/2', 'Լեզակ շիլի մ Պէրկալա » 130-140', '» » Մատրուս » 140-160', 'Չինք տախա 100 հօխա ֆր. 102', 'Երկաթ ձողաձիւ 60', '» տախալի 72', '» բեւեոցու 70', 'Գարֆիձա 87', 'Բրինձ Խալիլոյ 100 Գրի. ֆր. 38-39', 'Կարաղ եղ Ուստիոյ զր. 14 1/2', 'Խալիկա » 26'.